

Reprezentativnost evropskih organizacij socialnih partnerjev: sektor živil in pijač

Povzetek

Uvod

Namen te študije je zagotoviti potrebne informacije za spodbujanje sektorskega socialnega dialoga v sektorju živil in pijač. Cilj vrste študij EIRO o reprezentativnosti, opravljenih na zahtevo Evropske komisije, je opredeliti reprezentativna združenja socialnih partnerjev za posvetovanje v skladu s Pogodbo o delovanju Evropske unije (PDEU). Študija tako opredeljuje zadevne nacionalne organizacije socialnih partnerjev v sektorju živil in pijač po pristopu od zgoraj navzdol (oblikovanje seznama članov evropskih združenj) in od spodaj navzgor s pomočjo nacionalnih korespondentov iz Evropske opazovalnice industrijskih odnosov (EIRO).

Učinkovitost evropskega socialnega dialoga je odvisna od reprezentativnosti ustreznih nacionalnih sektorskih akterjev, saj lahko v evropskem socialnem dialogu sodelujejo le dovolj reprezentativna združenja.

Nacionalno združenje se šteje za ustrezno sektorsko interesno združenje, če izpolnjuje naslednja merila:

- a) področje združenja se nanaša na zadevni sektor;
- b) združenje redno sodeluje v sektorskih kolektivnih pogajanjih in/ali je povezano s katerim koli ustreznim evropskim interesnim združenjem.

Evropsko združenje se šteje za ustrezno sektorsko interesno združenje, če ga je Komisija uvrstila na seznam interesnih organizacij, s katerimi se je treba posvetovati v imenu sektorja na podlagi člena 154 PDEU, in/ali sodeluje v evropskem sektorskem socialnem dialogu in/ali je zahtevalo posvetovanje na podlagi člena 154.

Opredelitev sektorja

Da se zagotovi mednarodna primerljivost ugotovitev, je sektor živil in pijač za namene te študije opredeljen glede na Statistično klasifikacijo gospodarskih dejavnosti v Evropski skupnosti (NACE) (Rev. 2). Natančneje je ta sektor označen s kodama NACE C10 (Proizvodnja živil) in C11 (Proizvodnja pijač).

Gospodarsko ozadje

Značilnosti zaposlovanja

Po podatkih Eurostata je bilo v tem sektorju v EU 27 leta 2010 zaposlenih več kot 4 739 900 oseb, pri čemer je delež proizvodnje živil v tem sektorju več kot 90 %. V tem sektorju sta zaposlena samo 2 % vseh zaposlenih v EU 27, dejavnosti v tem sektorju pa pomenijo 2 % skupnega BDP v EU 27. V obeh podsektorjih je več kot 58 % zaposlenih moških, v proizvodnji živil pa je zaposlenih več žensk (43 %) kot v proizvodnji pijač (29 %); obe številki sta nižji od povprečnega deleža žensk glede na vse zaposlene v EU 27 (45,5 %). V tem sektorju ni veliko samozaposlitev ali vajeništva, razen v Nemčiji, Grčiji in Italiji, kjer je delež tega večji od 20 %.

V sektorju hrane in pijač je približno 310 000 podjetij, ki delujejo na lokalni in regionalni ravni, pa tudi na svetovnem trgu. Največji delež izdelkov zagotavljajo mala in srednje velika podjetja (MSP) ter svetovna podjetja. MSP ustvarijo približno 48,5 % skupnega prometa in zaposlujejo 63 % vseh zaposlenih, medtem ko velika podjetja ustvarijo 51,5 % prometa in zaposlujejo 37 % zaposlenih, pomenijo pa samo 0,9 % vseh podjetij.

Najnovejša dogajanja

Finančna kriza je nekoliko prizadela sektor živil in pijač, vendar ne tako kot druge sektorje. Zaposlovanje se je začelo zmanjševati v tretjem četrtletju leta 2008

in je upadalo do leta 2010, nato pa se je spet začelo povečevati.

Najpomembnejši pritisk v zvezi s spremembami, ki vpliva na ta sektor, je globalizacija. Povečan obseg mednarodne trgovine in čezmejni pretok kapitalskih naložb sta povzročila bistvene spremembe na trgih in trgovinskih vzorcih. Hkrati je liberalizacija trgovine z napredkom gospodarstev v vzponu omogočila nove tržne priložnosti in nove vire konkurence. Med izzivi, s katerimi se trenutno spopada ta sektor, so zaskrbljenost kupcev glede cen, varnosti hrane in zdravja, nizka stopnja produktivnosti dela ter nezadosten raziskovalni in inovacijski razvoj.

Zastopanje interesov na nacionalni ravni

Sindikati

Število aktivnih članov sindikatov se zelo razlikuje, in sicer od več kot 1,5 milijona (v sindikatu UNITE v Združenem kraljestvu) do le nekaj deset članov sindikata POMYN v Grčiji. Te precejšnje razlike so bolj posledica razlik v velikosti gospodarstva in obsežnosti področja članstva kot pa sposobnosti pridobivanja članov.

V vseh 27 državah je vsaj en sektorski sindikat. Skupaj je bilo opredeljenih 96 sektorskih sindikatov, ki so izpolnjevali merila za vključitev v študijo o reprezentativnosti, kar kaže na pluralnost sistema. Šest držav ima samo en sektorski sindikat, pet držav samo dva, tri države pa tri sektorske sindikate. V trinajstih državah pa so vsaj štirje sektorski sindikati, kar kaže neenotno sliko.

Organizacije delodajalcev

Skupaj je bilo v 24 državah ugotovljenih 115 sektorskih organizacij delodajalcev. Tri države (Ciper, Litva in Malta) nimajo nobenega sektorskega združenja delodajalcev. V devetih od 24 držav z združenji delodajalcev vsaj del organizacij s seznama ni vključenih v kolektivna pogajanja. Na splošno se lahko poslovne interesne organizacije ali panožne organizacije ukvarjajo tudi z interesi, ki niso povezani z odnosi med delavci in delodajalci, in tako je tudi v sektorju živil in pijače.

V devetih od 24 držav, za katere so na voljo informacije o organizacijski razprostranjenosti sektorskih organizacij, je bila ugotovljena samo ena organizacija, medtem ko so bile v devetih od 24 držav

(37,5%) vsaj štiri organizacije. Pluralistični sistem združevanja tako prevladuje med sindikati, še bolj pa med organizacijami delodajalcev.

Kolektivna pogajanja

Kar zadeva pokritost s kolektivnimi pogajaji v tem sektorju, ima 10 od 21 držav, za katere so na voljo podatki, vsaj 50-odstotno stopnjo pokritosti. Poleg tega je v devetih od teh 10 držav stopnja pokritosti vsaj 80-odstotna. Iz tega je razvidno, da je pokritost s kolektivnimi pogajaji med evropskimi državami zelo polarizirana. V zvezi s tem se kaže vzorec, v katerem imajo skandinavske države, Belgija, Avstrija in Španija ter novejši državi članici Slovenija in Romunija najvišje stopnje, Portugalska, Združeno kraljestvo in večina drugih novejših držav članic pa imajo precej nizke stopnje.

Evropska raven zastopanja interesov

Organizaciji v sektorju živil in pijač, ki ju je Evropska komisija uvrstila na seznam organizacij socialnih partnerjev za posvetovanje v skladu s členom 154 PDEU, sta Evropska zveza sindikatov s področja hrane, kmetijstva in turizma (EFFAT), ki zastopa zaposlene, ter FOODDRINKEUROPE, ki zastopa delodajalce.

EFFAT ima 54 neposredno včlanjenih organizacij v 25 državah članicah, od katerih jih 39 sodeluje pri sektorskih kolektivnih pogajanjih. Zanimivo je, da na Poljskem in Portugalskem večina vključenih sindikatov ni članov nobene evropske organizacije. FOODDRINKEUROPE ima 24 neposredno včlanjenih organizacij v 22 državah članicah, od katerih jih 10 sodeluje pri sektorskih kolektivnih pogajanjih. Samo 21% organizacij delodajalcev je članic organizacije FOODDRINKEUROPE, kar pomeni, da precej sektorskih organizacij delodajalcev v EU ni članov te organizacije.

Sklepne ugotovitve

Analizi sektorja živil in pijač v EU 27 od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor sta pokazali, da je za najpomembnejša vseevropska predstavnika delodajalcev in zaposlenih v tem sektorju treba šteti organizaciji EFFAT (na strani zaposlenih) in FOODDRINKEUROPE (na strani delodajalcev).

Dodatne informacije

Poročilo „*Representativeness of the European social partner organisations: Food and drink sector*“ (Reprezentativnost organizacij evropskih socialnih partnerjev: sektor živil in pijač) je na voljo na spletnem naslovu <http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn1207014s/index.htm>.

Za več informacij se obrnite na Camillo Galli da Bino, uradnico za obveščanje, na e-naslovu gdb@eurofound.europa.eu